

**NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV**

**ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVÍŠTĚ
V BRNĚ**

Váš dopis čj. / sp.zn: MMB/0381385/2022/SZ/n
7500/OPP/MMB/0379764/2022/2
Ze dne / doručeno dne: 21. 7. 2022/21. 7. 2022
Naše čj.: NPU-371/60817/2022
Vyřizuje: D. Novotná
Spisový znak: 820.1

Magistrát města Brna
Odbor památkové péče
Malinovského nám. 3
601 67 BRNO

Brno, 8. 8. 2022

Identifikace a specifikace objektu:

areál bývalé káznice a věznice s kaplí Nanebevzetí P. Marie, kulturní nemovitá památka r.č. ÚSKP 105970

kraj Jihomoravský, okres Brno-město, k. ú. Zábrdovice, p. č. 2/1, Bratislavská 249/68

Písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče k žádosti podle § 14 odst. 6 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů.

Předmět žádosti:

Žádost o písemné vyjádření odborné organizace státní památkové péče

„Bratislavská 68, č.p. 249, pozemek p. č. 2/1, k. ú. Zábrdovice

Areál bývalé káznice a věznice s kaplí Nanebevzetí Panny Marie

Kreativní centrum Brno – stavba I – dokumentace pro společné územní a stavební řízení“

Přílohy žádosti:

Projektová dokumentace „Kreativní centrum Brno – stavba I“ generální projektant KAVA spol. s r.o. Pod novým lesem 49, 162 00 Praha (autoři J. Koňata, J. Krýzl, J. Novotný, R. Seidl), projektant DELTAPLAN spol. s r.o., Jankovcova 938/18a, 170 00 Praha (autoři P. Blažka, J. Puchinger), červen 2022 **pracovní název STAVBA I**

Popis zamýšlených prací:

Projekt je dílčí částí, záměr je rozdělen na části nazvané Stavba I a Stavba II, přičemž obě části se překrývají v severozápadním křídle objektu káznice nazvaném pracovně E. Současně s oběma projektanty zpracovala projektová firma SD Ateliér s.r.o. Orlí 480/7 Brno projektovou dokumentaci „Bratislavská 68 – PD na opravu jižního křídla“(projektant J. Bartlová), takže se dílčí část Stavba I tohoto záměru překrývá s dokumentací SD Ateliéru, na niž bylo žádáno samostatné vyjádření.

Zatímco Stavba I a Stavba II by měly dle autorů na sebe navazovat, ale jsou samostatně provozuschopnými stavbami, není jasné, jak do tohoto časového a prostorového plánu zapadá PD opravy jižního křídla a zda ji autoři předkládané projektové dokumentace vůbec znají.

V objektu má vzniknout „Kreativní centrum“, v němž bude část stavby zakonzervována jako muzeum, většina bude využita pro provoz ateliérů, dílen a jako zázemí (knihovna, kavárna, sklady apod.).

Konkrétně bude pod křídlem E prostor energetického zázemí, přičemž celé křídlo E by mělo být stabilizováno pilotami, vybourány vnitřní konstrukce a mělo by sloužit jako vstupní hala s tím, že vnější plášť zůstane bez větších zásahů.

Zbytek dispozice (křídla A, B, C, D, F, G) je navržen k očištění od přiček a různých vestaveb, okenní a dveřní otvory jsou navrženy v unifikovaných rozměrech a počítá se s novými výplněmi. Proražen bude nový průchod mezi původními věžeňskými dvory (mužským a ženským, nově nazvanými Tvůrčím a Pamětí). Konzervace a ošetření historických omítek bez odstranění nejnovějších je plánována v kapli a v části muzeální expozice (tzv. cela smrti a část východního křídla označená jako B). Část nosných konstrukcí bude ztužena helikální výztuží, obnovené a nově dozděné části budou z plných cihel a lomového kamene, příp. kvádrů a bloků božanovského pískovce, zdící malta vápenocementová, spárovací vápenná, pro dřevěné prvky se počítá se smrkem, dubem a modřínem včetně většiny spojů (dřevěné kolíky); takže bude použita tradiční technologie a materiály. Bude provedena změna ve vrstvách: podlahy 1. NP budou provětrávané, na historických konstrukcích difúzně otevřená skladby Materiály, které se získají rozebráním původních konstrukcí, budou opět použity na stavbě.

Charakteristika věci / objektu / území:

Předmětný areál byl vybudován jako káznice (základní kámen 1772), centrální stavba přestavěna 1798 s mužskou a ženskou částí a dvěma dvory. Další úpravy a rozšiřování areálu (třetí a čtvrtý dvůr) probíhaly ve 40. a 60. letech 19. století (budova soudu včetně čtvrtého dvora je součástí areálu kulturní památky, ale není předmětem projektu).

Budova káznice z konce 18. století je zděná stavba s podélným nosným systémem o dvou traktech. Jeden trakt je chodba klenutá valenou klenbou, druhý trakt tvoří převážně cely a pracovny a je v přízemí klenutý, v patře zastropený trámovými stropy. Krov je kombinací vaznicové sestavy s ležatou stolicí a hambalkové sestavy.

Areál je kulturní nemovitou památkou, ale jeho původní prohlášení bylo rozhodnutím ministra kultury čj. MK 75372/2016OLP změněno tak, důvodem prohlášení jsou fakta nehmotné povahy, tj. vztah k historickým událostem a významným osobám. Tímto rozhodnutím a hlavně jeho odůvodněním se předjímají rozsáhlé stavební úpravy včetně demolice objektu do ulice Bratislavské, které jsou předmětem předkládaného záměru a v době rozhodnutí o památkové ochraně již ministerstvu kultury byly známy.

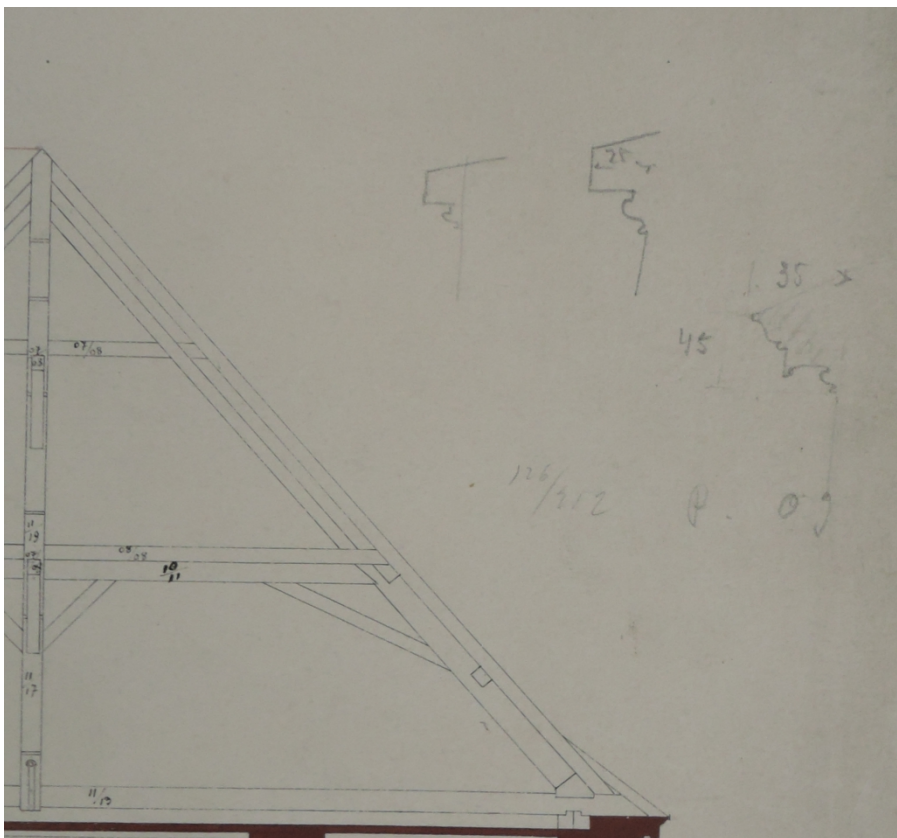
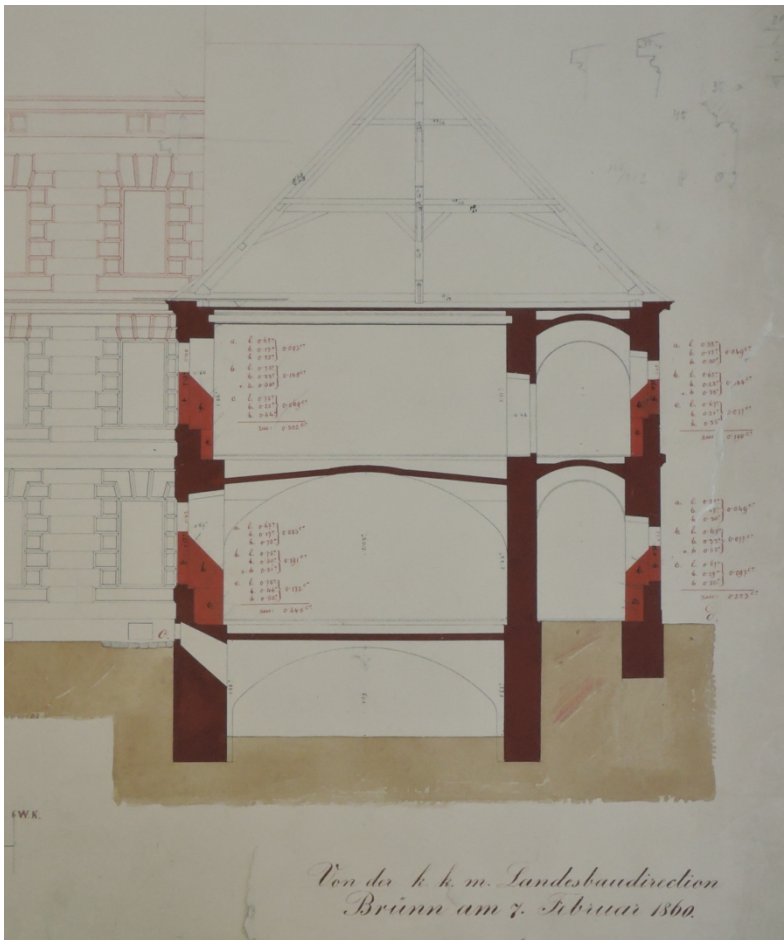
Byl zpracován SHP (M. Čihálik, 2016) a současně byly prováděny další průzkumy, které předcházely prohlášení objektu za kulturní nemovitou památku (2015-2016), za následujících šest let byly provedeny jen rešerše doplňující SHP, který není příliš detailní.

Nalezeny a prohlédnuty byly archivní plány, které se nalézají ve dvou fondech Moravského zemského archivu v Brně, a to v B 18, provinční stavební ředitelství Brno a D 24, sbírka spisů a plánů státních a veřejných budov v zemi Moravskoslezské.

Ve fondu D 24 je plán datovaný rokem 1860, kdy byla ke káznici dostavěna soudní budova od jihu směrem k ulici Cejl, a na řezu jsou zakresleny i detaily starší budovy káznice, hlavně v detailu tří profily říms. Z toho vyplývá, že hlavní římsa venkovní (s okapním nůskem) měla jiný profil než korunní římsa směřovaná do vnitřních dvorů. Třetí profil (nejjednodušší) je pravděpodobně opět jen na venkovní fasádu a šlo o patrovou římsu, jak je vidět z řezu. Další stavební detaily budovy káznice v souboru plánů nejsou.

Současný stav poznání dotčených chráněných kulturně historických hodnot:

Co se týče kulturně historických hodnot, které jsou podle ministerského rozhodnutí hlavní hodnotou prohlášení (věžeňství obecně, historie místa, vězněné osobnosti), v tomto směru k žádné změně poznání nedošlo a ani nebylo žádné zkoumání v tomto směru prováděno, neboť nemá s technickými problémy rekonstrukce stavby nic společného.

Technický stav objektu a dotčených konstrukcí:

Hlavním problémem je neúdržba, zatékání a s tím spojené problémy hniloby, vlhkosti. Nejhorší situace je v krovu, kde chybí část prvků konstrukce i krytiny střechy. Předpokládat se dá dřevokazná houba.

Vyhodnocení žádosti:

Národní památkový ústav na základě prostudování předložených podkladů, archivního průzkumu a znalosti situace konstatuje, že posuzované práce:

jsou v souladu se zájmem ochrany výše uvedených kulturně historických hodnot, ovšem za těchto podmínek:

1. Krov v jižním křídle se bude opravovat podle projektové dokumentace SD atelieru Brno, další navazující práce musí přizpůsobit.
2. veškeré prvky je nutno pečlivě dokumentovat (při postupu prací a při rozebírání), především ty, které dosud nebylo možno zkoumat, protože nebyly přístupné.
3. vzhledem ke složitosti postupu a možným zjištěním při rozebírání konstrukcí budou nutné kontrolní dny stavby vždy před a na začátku specifického technologického kroku, resp. rozebírání jednotlivých konstrukčních celků či vrstev, aby se mohl určit přesný postup; stejně tak i při neočekávaném nálezů konstrukce, pevné nebo volné součásti stavby (zařizovací předmět) či podobných prvků.
4. Respektovat a použít nalezené původní profily říms (viz archivní plány).
5. Konzervace omítkových vrstev (muzejní část, kaple, cela smrti a okolí) bude provedena odborným způsobem (restaurátorem s příslušnou licenci) a bude na ni vydáno závazné stanovisko podle § 14 odst. 1.

Zdůvodnění:

Ad 1) Projekt SD předpokládá úplné rozebrání krovu a znovusložení, celá krovová konstrukce je jedna stavba, je tedy nutné ji provádět proudově a shodným způsobem. Na jižním křídle se takový postup vyzkouší, i když jde o nejproblematictější část; další křídla by měla být jednodušší.

Ad 2) Takový postup je u každé památky a složitější konstrukce běžný (předpokládá se participace projektanta a NPÚ, NPÚ pořizuje speciální dokumentaci tzv. OPD).

Ad 3) V rámci kontrolních dnů bude možné dohodnout postup či přímo zajistit povinnou průběžnou dokumentaci památky; co se týče vlastní stavby pak zjistit detailní technický stav konstrukcí a případné změny a dodatky projektu, které se dají předpokládat.

Ad 4) Jedná se o zajímavý a jasně doložený detail nejstarší části stavby, který dokládá, že káznice se navenek zapojovala do městského organismu zdobnějšími (i když technicky důležitými) detaily.

Ad 5) Historické omítky a jejich souvrství ve jmenované části káznice včetně fresek, rytin a nápisů na nich se považují za uměleckořemeslnou práci a mohou je provádět jen fyzické osoby na základě povolení podle § 14a zákona č.20/1987.

Navržené zajištění a opravy jsou nezbytné jednak záchranu vlastního objektu a pro jeho následné využití.

Předložený projekt respektuje kromě nehmotných hodnot i ty hmotné, především pozdně barokní konstrukce a navrhuje jejich zachování, doplnění i restituci památkově vhodným způsobem.

Doporučení

Doporučujeme upravit projektovou část krovu (na základě dohody obou projektových ateliérů před započítáním prací a následně podle postupu a zkušeností v jižním křídle), aby mezi projektovými dokumentacemi nebyly rozpory.

S pozdravem

Mgr. Bc. Tomáš Vícha
vedoucí odboru péče o památkový fond

Příloha:
projektová dokumentace